

براهوئی بولی ٹی اصطلاح سازی ناخواست

اورنگ زیب میگل *

زگس جبین کرد **

وحید زہیر ***

سلیم اقبال ****

Abstract:

This research article takes the out comes with terminological deficiencies of Brahui language. It determines that the Globalisation influence the languages especially Brahui is affected. This article resulted with etymological discussion that several languages adopt the same term in their languages with slight sound changes. Like in Arabic language the sound "P" is not available when ever English word with sound "P" comes it changes with "B" the word Super and Computer will be pronounced, sobar and Kambotar. The Brahui language has many sound changing letters in its sounds too. This article argued somewhere new terms may create difficulty for language.

براهوئی اسے وسیع و قدیمی اوزبان اسے۔ بلوچستان آن بیدس سندھ، ایران و اوغانتستان ناہم بازا
ہند اتے آد بولی پانتنگ۔ بلوچستان ناہر ضلع ٹی ہرن تو بولی ٹی نننے مچے باز فرق نظر بریک۔ دن کہ نن

*براهوئی اسکالر

**براهوئی اسکالر

***براهوئی اسکالر

****براهوئی اسکالر

مستونگ اٹی ہرن تو داڑے براہوئی زبان تو اوارا سے بھلو کج اس دہواری زبان کیرا تو داڑے نزن خنہ کہ گڑ اس دہواری زبان نالوزاک براہوئی زبان تو اوارا سو مسونو تو اندن دہواری زبان اٹی براہوئی زبان نابازالوزاک اوارا ریر۔ پوسکن بروکا لوظا کو یا گڑا کو تو داڑے نزن اراش اٹی تقسیم کنگ کینہ۔ اسٹ دا کہ اسے پیشن نارسم و دوداس بریک یا طور طریقہ اس بریک تو اونا سے جتاو پن اس مریک و لے رسم و دودا دادے کہ اونا طور طریقہ الوزبان تے آن جتا مریک۔

ارٹمیکویش داڑے کہ اسے پوسکن سانسسی ایجا داس بریک اونا سے مخصوص اوپن اس مریک تو نزن خنہ کہ مجا دنیاٹی دا گڑا انا سے پن اس التلگ دُن کہ موبائل، کمپیوٹریا پین چندی گڑاک اریر کہ مجا دنیاٹی اوفا اصطلاح اسٹ مریک،

انت زبان اس کہ ارے اونا تینا لوظاک او زبان اے سو گو کیرہ زبان اٹی پختگی بریک۔ اگہ اوٹی پیشن نالوظاک بریسہ کریر و امو بولی ٹی پانگا رتو دا زبانا بازا اثر انداز مریرہ۔

ساڑی انگادور اٹی سانسس وٹیکنا لوجی زبان و معاشرہ غا سے بھلو اثر اس شاعانے۔ وخت تو اوار اور زبان نالوظاتے ٹی ترقی مریسہ کاتک۔ انٹرنیٹ و زرائع ابلاغ ناوجہ آن زبان تے آ باز اثر تمانے۔

ہراڑے کہ براہوئی زبان نابند غاک رہنگرہ تو اونا دا بار ایپار پین زبان ہم بازارے ہندا وجہ ان اموزبان نالوظاتا اصطلاح براہوئی زبان اٹی ملک۔ دن کہ سندھی، پشتو، فارسی، اردو و پین چندی زبان نالوظاک استعمال مریرہ۔

ڈاکٹر عبدالرحمن براہوئی

ڈاکٹر عبدالرحمن براہوئی صاحب تینا کتاب اسے ٹی نوشتہ کیک کہ براہوئی زبان آ عربی و فارسی نا اثر باز مہالو آن مسونے و پوسکنا دور اٹی انگریزی زبان نالوظاک ہم براہوئی ٹی شامل منگ او۔ اگہ داڑے نزن براہوئی زبان ناسخت جانی پان تو داٹی اچو شک اس مفرو کہ صداسالاتے آن الوزبان تا جلو نابا وجود براہوئی زبان تینا کیسی اے برجاتخانے۔ دا زبان تا او خاص اردو زبان آن براہوئی

زبانے دافاندہ ملانے کہ براہوئی زبان نا ذخیرہ الفاظ باز زیات مسونے۔ (۱)

سرڈینس برے

براہوئی نا عظیم انکا محقق سرڈینس برے دابابت اٹ نوشتہ کیک کہ براہوئی زبان نا گرا نمران کہ اس ان سلو کے ولے دانا ذخیرہ الفاظ اٹی الو زبان نا لوطاتا باز اضافہ مسونے ومون مُستی بروکا وخت اٹی پین زیات مروے۔ (۲)

جسٹس امیر الملک مینگل

زبان نا کلان بھلا صلاحیت اونا اصلیت اے کہ اودے اونا پارو کا ک تینا تینا وڑاٹ برجا تخانو۔ زبان نا خالص الفاظ تاپٹنگ کہ تینا پہوالی مخلوق نا پارہ غا ہنوئی مریک اوکان ننے اصل لوطاتا ماخذ نا ساتمک۔ خلق آتیاں شار تاپار غا بتنگ نا وختان کئی لوطاتے گیرام کرین وکئی پوسکنو لوظ ہلکونن۔ زبان نا اصلیت نا برجاتنگ نا دامطلب اف کہ زبان مون مُستی دتنگ بلکہ ننے اینو سانس وٹیکنا لوجی وایلو شون ہلوکا علم آتاٹی ننے تینا زبانے پین پراخ وشابیت کرئی اے ولے داخہ ام نہ کہ زبان نا اصلیت ختم مرے۔ (۳)

پروفیسر نادر قمرانی

ننے باہدے کہ نن براہوئی زبان آن پیشن نا مشکل لوطاتے کشن و آسانو لوظ ہتین کہ ہرا فک خوانگ و لکھنگ ٹی آسان مریر۔ ننا مخلوق مش وجیل آتے ٹی آبادے و اوفتا زبان خالص اے۔ براہوئی اسے مکمل او زبان اسے۔ براہوئی زبان ننا محتاف اف کہ نن اودے ترقی اتین۔ دا زبان صدی تے آن برقرارے دا زبان نان محتاج ارین کہ اودے امر استعمال کین۔ (۴)

پروفیسر عزیز مینگل

اگہ نئے براہوئی زبانے زندہ تھوئی ارے توفنی واعلیٰ تعلیم کین انگریزی آن، علم وادب کن وشعرو شاعری کن فارسی ہندی و عربی آن، ہڑدے ناستعمال ٹی بروکا لوظاتے کن بلوچی آن مدد کمک بلوئی اے۔ اوکا پداگہ ضرورت مرے توسندھی وایلوخوک نازبان تے آن لوظ ہلنگ کینہ۔ ایلو زبان تے آن بلوکا لوظاتے اوقاتینا تلفظ ائی استعمال کنگے۔ (۵)

اقوام متحدہ نارپورٹ اسے نارداٹ زبان تازی آ اسے تحقیق اسے ٹی داپانگانے کہ گڑ اس ان او زبان ارے کہ او ختم مریبامنگ او۔ براہوئی زبانے ام اموزبان تے ٹی اورکنگانے ارافتا کہ وجود ختم منگ ائی اے۔ دا رد اٹ نئے اروئی مریک کہ دانا وجہ انت اے۔ دانا سوب آتا جاج اے بلوئی مریک۔ اسے وجہ اس دامنگ کیک کہ بلو زبان تالوظاک اسے حد اسے آن بوزا براہوئی زبان آ اثر شاعنگ او۔ دا گڑانا کل آن زیات اثرات اک نئے بین الاقوامی یا بین الصوبائی سرح آتازی آنظر بریرہ دُن کہ اگہ نن سندھ انا پارغا ہرن توسندھی زبان نا اسے بھلو اثر اس براہوئی زبان نازی آ بسونے۔ اوقات لہجہ اوقات لوظاتے ٹی براہوئی آن زیات سندھی نا اثر ارے براہوئی زبان نابندغ اسے توہیت کرتوہن معلوم مریک کہ دا براہوی اس اف بلکہ سندھی اسے داسا پوسکن براہوئی ہیل کنگ اے۔ ان ایران ناباڈرنا کنڈے ارارے کہ براہوئی ناہنین انگا لہجہ رختانی بولی زیادہ اے تو اوڑے بلوچی و فارسی زبان اسے کچ اسے آن زیات براہوئی زبان اثر انداز منگ اے۔

اسے وجہ دا ہم منگ کیک کہ ننا تعلیم نصاب ائی براہوئی زبان ناباز کمبوتی اے۔ اردو، انگریزی اول کو جماعت آتے ان شروع مریرہ ولے براہوئی دہمیکو جماعت آن پدا سے اختیاری مضمون اسے نا حیثیت اٹ شامل اے۔

داڑے براہوئی زبان ناراکہ چائنداراکو اوقات تازی آ اسے بلو ذمہ داری اس بریک کہ دا گڑانا پٹ وپول ء کیر کہ اسے لوظ اس کہ ننا زبان ائی داخل مسونے تو اوڑا پٹ وپول مرے اودے تینا نوشت ائی اتیر تینا بولی ٹی استعمال کیر۔ انتے کہ تا کہ زبان اسے ٹی پٹ وپول کرو کو ارے او ٹی محقق ارے اودے لکھوک وخوانوک ارے تو او زبان اے او بولی اے بچو خطرہ اس مفرو دینا نا بچو طاقت اس

او زبان اے ختم کنگ کپرو بلکہ او زبان پین زیات ترقی کرو پین زیات مون مُستی انو۔
 ہفتی "تلار" کوٹہ ٹی بولی تیٹی لوز آتا و ام ہلنگ نوشتہ کروک یوسف عجب بلوچ نا نوشتہ اسے
 نابابت برٹش براڈ کاسٹنگ BBC نا 3 ستمبر 2014 نا دے شلینگ مروک ء روپورٹ اس بھاز
 آبولی تے پین گرتی شاغانے و ادار پوٹ ہندا ہیبت آتا اشارہ کیک کہ اگہ بولی تاشون و شر حالی کے
 کاریم متو و مارکیٹ نابولی دا فتیاز و مس تو دا بولیک زودم ایترہ۔ BBC نا روپورٹ اٹی کیمبرج یونیورسٹی
 نا ڈاکٹر تاتسویا امانو پانگ ء کہ دُنیا نا 25 فیصد زبان ہندن ء اریرہ کہ کہنگ نا خوک آٹو۔ دا پٹ پول
 پانک کہ قطبی امریکہ ٹی "اپرتنا" بولی اٹی ہیبت کروک آنا کچ بیرہ 25 سلوک ء و ہندن یورپ ٹی امی
 سیمن سیکنڈ لے نیوین و قدیم فرانس اٹی پانگوگ آبولی اور "اوورگنائن" ہم تندی اٹ دم تگ اٹی
 ء ڈاکٹر تاتسویا امانو پانگ ء ک وخت اس معیشت شون ہلیک تو ہندن مریک کہ بیرہ اسہب بولی ہمو
 قوم انا سیاست و تعلیمی پڑ آ زور مریک تو ہمو وخت آیا تو ہمو قوم زور انگا بولی پچانگ نابناء کیک یا تیٹ
 معاشی و سیاسی و ڈٹ زور مرسدم ایٹک دا پٹ و پول آن چاننگلکہ ہر اتم اسہ ملک اس سرسہب مریک
 ہموڑے ہموختہ ترنداٹ بولی ختم مریرہ۔

اصطلاح سازی و گلوبلائزیشن۔

براہوئی بولی اٹ اصطلاح سازی نابابت سہ شرہ سے نابناء مسنے، دا بابت کئی سلاہ سلاہ تنون اوار
 کبی سوچ آک ہم ودی منگ اٹی ء دا سوچ آئیاں اسٹ دا ہم ارے کے بولی سیٹی اصلاح جوڑ کنگ نا
 گرج ہر اتم مریک؟ جوڑ کنگ آن پد ہراوڑاٹ رواج تننگ مریک؟ دا ہم سوچ چست مریک کے
 اینو نا دور ہرا دے گلوبلائزیشن نا دور پانگ داٹی اصطلاح جوڑ کنگ تخین اٹ آسان تو مروء و لے
 دافنے رواج تنگ نا گجائنت احس ارے، ڈاکٹر جمیل جالبی پانک کہ "ہر زندہ غابولی ٹی علم و فن انا
 کہول آ اصطلاح نابنداوی ء اہمیت اس مریک وخت اس کہ رواج تروک معنے اسے چپ لوز اسے اسہ
 پین، معنے اس سلاہ سوچ اٹ پن کنگے، دروشم ء اصطلاح پارہ ایلو کڈ آ عزیز شا کرنی آ نوشتوک پانک

کہ لوز بیرہ لوز اس مفک داڑتون اور معنہ مچے جہان اس مریک انٹے کہ ہمولوز ہراوخت آمر کاریم اڈ تننگ، زبان چاہوک اس دادے پانگ وبتگ تون سرپندر مریک براہوی بولی ٹی ساڑی وخت اس اصطلاح ناخس گرجے، داگہ اصطلاح سازی نا عمل اس بنا یک تو اونا کچ وکھیل اخس مروء اگہ دانا ورندی دامرے کہ ہر ہمولوز یا تخلیق ہر ادے ایلو قوم و بولی تیان ہیل کر سا کاریم اڈ اتنگ دافتا پن تے ہمو بولی آن وام ہلنگا نے، او فتنے بدل کر سا براہوی بولی ٹی پوسکن ء پن اس تننگ کاریم اڈ اتنگ، ودافتا پن اس تننگ تو تنخین اڈ دا پانگ مریک کہ داڑن کی ویلاک ودی مرید ودا ویلاک براہوی آ بولی کن ہر اتینا بقانا جت پت ائی ء اودے پن مین تیٹی آختہ کیرہ کل آن مُست داگڑانا کنڈا خیال داری کروئی مریک کہ اصطلاح تے رواج تنگ کن ہر امیڈیم نا گرج مریک او براہوی بولی ء دوئی اف یعنی تعلیمی نظام و وقت آبراہوئی بولی ٹی اف ہرانا سوب آن بھلو کچ ایٹی جوڑ کروک پوسکن انکا اصطلاح تے آن بندغ اسکان سرکنگ مفک داڑن پن ول وپچڑیک ودی مریدہ دا بابت اُردونا مثال ننامون آئی ء کہ وکی پیڈیا غا جوڑ کروک اونا اصطلاح تے کس بندغ آتیاں اسہ درسد 1% ہم سرپندر مفک او فتنے کاریم اڈ اتنگ و رواج تنگ تینا جاگہ غا وفتا بابت کس اسے معلومداری ہم اف کہ اُردو ٹی ام پوسکن آٹیکنا لوجی تے پن تنگ نے وخت اس کے عربی و فارسی کون آ بولی تے ہم گلوبلائزیشن دورانہ بائع غان پد جوڑ کروک تینا اصطلاح تے رواج تنگ کنتون خنہ کہ اُردو جوڑ کروک شمارندہ نا جاگہ غا خلکت اینو ہم کمپیوٹر ء کمپیوٹر پانک، وخت اس عربی ٹی حاسوب نا جاگہ غا کمبو تر فارسی ٹی رایانہ جاگہ غا کمپیوٹر کس

ہم کاریم اتنگے داہیت ام راست ء کہ باز آ بولیک تینا اصطلاح تے جوڑ کر سا او فتنے رواج ام تنگ کرینو و لے افتمالیت و شونداری ناراستگی تے ہم مون آتخوئی مریک داہیت راست ء کہ لوز آتا کوڑی و بازی تا شونداری ناسوب مریک و لے ہندا ڈیبری کبین آلوز آتیاں پُرکنگا تو داہیرہ بولی آ باریم اس مرو باوڑن فاندہ کس اس ہر فنک کپرو

براہوئی بولی آنبار دُنیا نا ہر بولی شون ائی بے غرض عالم و علم دوست آ بندغ آتا دوسونے، وداڑن ہم مون ہڑسنگ کپک کہ ہر بندغ ء تینا بولی دوست مریک او ہمو اونا شون انا گرج آتے پور وکننگ نا

بھلازموارمریک داڑکن اواسہ علمی اوادبیءماحول اس ووی کیک ایلوزبان ناعالم اتون خوی آن بیدس ایلوبولی تاہم پالوئیءالمی جوکننگ اوفتے حقیقت چاہنگ ہم اونا دانشمندی وزبان دوستیءپاش کروءہندن دُنیا ناہنج ءجاگہ اس دُن اف کہ اوڑے بولیک اسے ایلوآن خوک مریرہ ویوالدہاہم بیگانہ مریرہ اسٹ ایلوڑکن بے فائدہ مریریا سے ایلونا شون ءتوکنگ ناسوب جوڑمریرہ ہاں ہموڑے بلا بولی تے آمبر چنکا بولی تے کروور ہراڑے بھلازبان تاسیالی ءیلہ کنگے یا علم وادب ناگرج آتیا مون ہڑسنگے اگہ بولی اسکان ویل اس وعی مریک دانا سوب تینے شون تنگ ناسوب غاتیاں چپ منگ اوڑکن بنیاد مروء۔

۱۔ امریکی لسانیات ناہروھنے پانک کہ زبان اسے ناخوجہ غاتیاں منگ آن انکاراف ولے بولیک اسے ناٹیک تینا پوسکن آنسل ءملک تو اوڑان گڑانہ گڑ اس خوج مریک لوز محاورہ ترکیب نابدی آبولی نا مٹ سلپک، دادے زندہ خوک آتا وسیلہ اٹ بدل مرسہ کیک۔ جرمن ماہر لسانیات میکس ملو پانک کہ زبان تینٹ بدل مر سآ کیک دابند غناوس ائی اف کہ اوٹی بدلی کے و مروک آبدلی ءتورے۔ بولی اسے نا قاعدہ وکانود آتے بدل کنگ یا اوٹی پوسکن پاشی اخترج ہندن ءدُنکہ عدترتا کسرتے بدل کنگے داہمو زبان تارداٹ بحث کنگ نے ہر علمی وڑاٹ خوائفگرہ یا اوفتے دُنیا نا ایلو ہم کچ بولی تے تون مون تنگ نا معاملہ پیش منگ ائی ءبراہوئی داسہ درس و تدریس نا زبان پاننگ، دانا اصول و قاعدہ غاک ارپر اوفتے باش کنگ اسے پوسکن ءکاریم اس تو مروء ولے او پوسکن پاننگ پروءانے ءکہ پوسکن آ زبان نا قاعدہ وکانود آک اودے اصطلاح سازی ٹی مک ناسوب جوڑمریرہ۔ داڑن اصل مون ءچپ کنگ کپرون کہ دا زبان ءاصطلاح تاگرج اف دروآن زیارت ءولے اصطلاح سازی ہم عمل اسے دا عمل اسے بندغ اسے آن ہم منگ کپک مچ آراج انا ہم منگ کپک قلات ائی گنوگ اس سکہ کچ ہم س، جان کاہل، چٹ ہنیم گنو کے اونا پن پانزدہ اسکہ داسہ اسکان ہم کاہل آ بندغ ءپانزدہ پارہ ہانزو نابنگ دن انگا گڑاک بولیک تالوز ہموتم آجوڑمریرہ ہراتم آنوشت ائی بریرہ بولیک تونا دل افسانہ، شاعری اٹ لوز آتے ٹی اصطلاح ناسوب جوڑمسنوون دایکی عمل آن مچی نا عمل تینا کاریم ءپاش کیک مونا دا بھلازبانک ہندن اصطلاح جوڑکرینوونکہ لوز "اکیڈمی" دانا کسہ دن ء۔

۲۔ یونان نا اسہ پنی ءشاراس ایتھنز (Ethens) سکہ متکن آوخت ائی داشاربے مٹ آورنا

تھیسس (Theseus) اسے وخت اس سویلی یونان نا اسے مومتلن ۽ شمار اس سپارٹا (Sparta) ٹی ساڑی نسکہ زیوس (Zeus) دیوتا نازیبا انگا مسٹر ۽ ہرے نرا، ہراڑن گڈ یونانی وٹرائے نامخلوق اس دہے سال اسکان جنگ مس دامینگ ۽ ٹروجن وار (Trojan War) پاننگک ہیلن نا ایلمک تینا ایڑ ۽ بھار پٹار آخر اوھے ایتھنز نا اسے بندغ اس اکیڈیمس شراٹی خناہ ہراڑے اودے ڈکنگاس، پنی آ یونانی فلاسفر افلاطون اکیڈیمیا نا خوک آر ہنگا کہ اکیڈیمیا نا لوز ہندا کان بسنے

مختلف زبان تیشی دود بلوکا لوز آک

دوردرشن	ٹیلی وژن
آکاش دانی	ریڈیو
ڈاکیہ	ٹپال
لاری اڈھ، چک اڈھ	بس اسٹاپ
تالان کنگ	براڈ کاسٹ
دلان، منہ	باورچی خانہ
باسکوپ	سینما
ڈاک بنگلہ	ریسٹ ہاؤس
پترگیٹ	لیٹر بکس
پنہ	ورق
شرنا دال	مسورکی دال

داڑن بیدس ننا پوسکن لکھو کا ک تیکن اندن گام اس ہرافنگ نا ضرورت ارے کہ اُفتار۔ حجان لکنگ نا کنڈامرے ہرا وخت رائٹر آک پوسکنا سائنٹفک بنیاد آتے ۽ لکنگ ۽ شروع کریر تو او تیشی دامحسوس کیرا کہ ننا زبان اٹی ہرا ہرا جاگہ غاصلاح سازی نہ ضرورت ارے ننا بولی ہم اندن ترقی کریمہ باز مونی کاتک۔

کھٹیا

اگر اصطلاح سازی نا اصلاح کیوے ”پن مٹ“، کین تو قبول مروے بھازانگاک داڑانگ خلورو
 بھازانگاک تینا بوزے چوٹ کرو رو لے ہر قوم آوڑانا بندرغ آک اصطلاح سازی ناحق اٹ ضرور مردا
 الی ءو لے کے دا پین ہیئت اسے کس پاروے کہ دا اکیڈمک ءکاریم اسے کس پاروے آخا کوشت کنگ
 اٹی انت عیب اسے وکس لیگوج اتھارٹی سے ناحق الی دلیل تروے نبائی آ بندرغ کن دآسان مسنے کہ او
 گڑا ءو نا گرج وکاریم ناپن اٹ پن تسنے اوڑے اختلاف نا گنجائش متنے انتے کہ گڑا تاپنک ءکس
 ہم تختنگ کتنے، اودے او نا عمل وکاریم نا بنیاد آتخنگانے۔ ہرانا مثال آتے مضمون اٹی نوشتہ کرواک او
 ک دا پانگ کیرا کہ دا مشکل ءکاریم اس اف ولے داخہ آسان ہم اف انتے کہ مشکل دا خاطر آف اف
 علم انا آسراتیک بھاز مسر دنیا نا ہر کتاب، زبان تاریخ وادب اسکان رہنگ آسان مسنے ادبی ادارہ و
 تدریس نا عمل ہم بھلو آسراتی نا سوب اس جوڑ مسونے اینوہ نا وخت اٹی پوسکن آگر ج آک مون انا منہ
 سال اٹی زبان اٹی چندی پوسکن ءلوزودی کرینو سیاسی تحریک آک اسہ کاٹم آن ایشیا ءنا ملک آتا ایلو کاٹم
 اسکان ملک آتے شیف بڑ زکرینو سیاسی و انتقامی معاملہ غاک ملک انا زبان تے پوسکن ءلوز تسنو
 ہندوستان ہم دا ملک آتا زبان اسے نا خواجہ ءو داڑے ام گڑا اس پوسکن لوز خنگا نو ہر اف تے خوشی اٹ
 چولہ کنگانے دا بحث آن پاش مریک کے لوز آتا چولہ کنگ عیب اس اف ونن داہرن کن ہر زبان نا
 اصطلاح سازی آن یا مٹ بدل آن زور مسنے؟ یقیناً دا پانگک کہ داڑن بولی ولوز پک سوگومریہ، داہم
 کمال ءکہ زبان تینا سوگو ء بنیاد اس تنک براہوی زبان ناکشت کاری وکشاہ حکمت، موسمیات، دودو
 بیدہ، گوازی نا تینا لوز آگو نہدا ونا متل دوساہت آتینا ء زرقول آتا مٹ اف اودے دا زبان ہم دنیا
 نا ایلو زبان آتینا بار پوسکن آعلم و سائنس انا شون آن گڈ اصلاح سازینا گرج ءاسہ بندرغ یاراج اسے
 ٹی دوی مروک ءلوز اسے نا گرج آن زیارت فراخ ءگر ج اس تنک دادے کس قبول کروئی مریک
 یا تکہ قبول کروئی مریک۔

حوالہ غاک

- (۱) براہوئی اُردو تقابلی جائزہ، 2012، پنه 112
(۲) براہوئی اُردو تقابلی جائزہ، 2012، پنه 113
(۳) براہوئی لکھوڑ 1998، پنه 47
(۴) براہوئی لکھوڑ 1998، پنه 45
(۵) براہوئی لکھوڑ 1998، پنه 44